

Ustad bəstəkar Aqşın Əlizadənin xatirəsinə

Azərbaycan musiqi sənətinin bəstəkarlıq baxımından bəxti gətirmişdir. XX əsr ərzində Azərbaycanda yetişmiş görkəmli bəstəkarlar bir xalqın əbədi olaraq fəxr edəcəyi qüdrətli sənətkarlardır. Azərbaycan professional bəstəkarlıq məktəbinin banisi dəyi Üzeyir Hacıbəyli həm də musiqi sənətində böyük məktəb yaratmışdır. Üzeyir Hacıbəyli bəstəkarlıq məktəbi çoxprofilli olub, musiqi mədəniyyətinin bütün əsas sahələrini əhatə etmişdir. Ümumiyyətlə, Üzeyir Hacıbəyli Azərbaycan musiqi sənətinin əfsanəsidir.

XX əsrdə yetişib formalaşmış Azərbaycan bəstəkarlarının mütləq əksəriyyəti Üzeyir Hacıbəyli məktəbinin yetirmələridir. Haqqında söz açdığımız görkəmli bəstəkar və ictimai xadim Aqşın Əlizadə (1937-2014) də tərcümeyi-halının faktları və sənətinin bir çox xüsusiyyətləri ilə Üzeyir Hacıbəyli məktəbinə bağlıdır. Əvvəla, hələ doqquz yaşında ikən, 1946-cı ildə anası ilə birlikdə «Koroğlu» operasına tamaşa edərkən ona Üzeyir Hacıbəylini görmək xəbərtliyi nəşib olmuşdur. İkincisi, o, Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının bəstəkarlıq fakültəsini bitirmiş, görkəmli sənətkarın sənəti və idealları üstündə köklənmiş milli bəstəkarlıq ənənələrini dərinləndirən mənimsəmişdir. Üçüncüsü isə Aqşın Əlizadə real olaraq Üzeyir Hacıbəylinin tələbəsi və yetirməsi

olmuş məşhur bəstəkar Cəvdət Hacıyevin sinfində ali təhsil almaqla bərabər, həm də uzun illər onun assistenti kimi çıxış etmişdir. Beləliklə, Aqşın Əlizadə müəlliminin müəllimi olmuş Üzeyir Hacıbəyli məktəbindən dərs almışdır.

Xalq artisti Aqşın Əlizadə çoxprofilli musiqi xadimidir. O, mahnılardan başlamış simfoniya və bəlet yaradıcılığına, kamera və folklorşayağı musiqi əsərlərinə qədər bütün istiqamətlərdə özünəməxsus professionallıq göstərmişdir. Aqşın Əlizadə simfonik musiqini fortopiano sferasından skripka və orqan üçün musiqi əsərləri miqyasınadək genişləndirib inkişaf etdirmişdir. Yaradıcılığında xor elementlərinin olması onun çoxsəsli musiqi əsərləri yaratmasına meydan açmışdır.

Aqşın Əlizadə Azərbaycanda neofolklor musiqi məktəbinin əsas yaradıcılarından biridir. O, Üzeyir Hacıbəylinin əfsanəvi «Cəngi»sindən sonra bu mövzuda fərqli üslubda yeni musiqi əsəri yaratmaq istedadını nümayiş etdirmişdir. Görkəmli bəstəkarın «Bayatılar», «Dastan», «Köhnə oyunlar», «Qədim lay-lay», «Aşıqsayağı» və sair musiqi əsərləri xalq musiqi ritmləri və motivləri ilə müasir musiqi düşüncəsinin yaradıcı harmoniyasından yığılmış nadir sənət nümunələridir. «Ana torpaq» mahnısı Aqşın Əlizadənin xalq musiqi yaddaşı ilə professio-

nal musiqinin vəhdətindən yoğrulmuş mükəmməl sənət əsəridir. «Ana torpaq» həm də Aqşin Əlizadənin, ümumiyyətlə, musiqi əsərlərinin mənalı bir epiqrafi sayıla bilər. O, sözün əsl mənasında azərbaycançılıq idealları üstündə köklənmiş görkəmli bəstəkardır.

Azərbaycan balet sənəti Aqşin Əlizadənin yaratdığı mükəmməl qəhrəmanlıq baleti ilə daha da zənginləşdirilərək inkişaf etdirilmişdir. «Babək» baleti azərbaycançılıq və qəhrəmanlıq ruhunda yazılmış nadir sənət əsəridir. «Babək» - balet dili ilə ifadə

olunmuş mükəmməl qəhrəmanlıq dastanıdır. «Qafqaza səyahət» əsəri ilə də Şərq və Qərb sintezi əsasında azərbaycançı mövqedən əhəmiyyətli balet yaradılmışdır. «Ümid valsı» - balet səhnəsində canlandırılan rəqs çələngidir.

Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqına bacarıqla rəhbərlik etmiş Xalq artisti Aqşin Əlizadə ölkəmizdə musiqi mədəniyyətinin azərbaycançılıq ruhunda inkişaf etdirilməsi yollarında yorulmadan çalışan qüdrətli bəstəkardır. O, Bakı ilə yanaşı, bir çox illər

ərzində Türkiyənin Trabzon və Van Universitetlərində də professor kimi musiqi dərsləri keçərək, qardaş ölkə üçün professional musiqişünasların yetişdirilməsi sahəsində böyük xidmətlər göstərmişdir. Türkiyədə musiqi sənətinin inkişafına ürəklə xidmət etmiş, neçə-neçə istedadlı mütəxəssislərin hazırlanmasına nail olmuş, qardaş ölkədə bu sahədə olan müəyyən boşluğu doldurmaq baxımından geniş iş aparmışdır.

Xalq artisti Aqşin Əlizadə Naxçıvan Dövlət Universitetinin Konservatoriyasında ustad dərsləri keçmişdir. O, Türkiyənin Van Yüzüncü il Universitetində müəllimlik etdiyi illərdə hər dəfə qardaş ölkəyə gedib-gələrkən mütləq Naxçıvan Dövlət Universitetində musiqiçi müəllimlər və tələbələrle görüşmüş, onların qarşısında Azərbaycan musiqi sənəti haqqında mühazirələr oxumuşdur. Aqşin Əlizadə Naxçıvan Dövlət Universitetinin Konservatoriyasında fortopiano ilə professional solo ifaçılığı da nümayiş etdirmişdir. Bu, Naxçıvan Dövlət Universitetində yeni yaradılmış Konservatoriyanın formalaşdırılması və yeni musiqiçi nəsillərinin hazırlanması baxımından böyük xidmət nümunəsi idi.

Aqşin Əlizadənin yazdığı «Mənim Naxçıvanım» mahnısı fortopiano ilə ifa olunan lirik melodiyadır. Lakin Aqşin Əlizadə mahnının yazıldığı dövrdə çətin blokada şəraitində qalan Naxçıvanın dəyanətini və mübarizə əzmini də mahnı ladları üstündə mənalandırmışdır. Sözləri İsa Həbibbəyli tərəfindən yazılmış Aqşin Əlizadənin «Mənim Naxçıvanım» mahnısı ictimai məzmunlu lirik mahnı kimi bu mövzuda yazılmış mahnılar arasında fərqli yer tutur. «Mənim Naxçıvanım» - XXI əsrin gərgin blokada şəraitində mərdanəlik nümayiş etdirən Naxçıvanın mahnı dili ilə ifadə edilmiş səsidir:

Təkcə durnası köçəri,
Narbənd kimi, Əlincək
Əyilməz Vətən əsgəri

Naxçıvan, irəli!

Naxçıvan, irəli!

Ustad bəstəkar Aqşin Əlizadənin 25 dekabr 2001-ci ildə yazdığı «Mənim Naxçıvanım» mahnısı ilk dəfə 2002-ci ilin aprel ayında Naxçıvan Dövlət Universiteti Konservatoriyasının səhnəsində universitetin tələbəsi (hazırda universitetin müəlliməsi və Əməkdar artist - İ.H.) Gülyanaq Fərzəliyevanın ifasında böyük bəstəkarın özünün fortopiano müşayiəti ilə səsləndirilmişdir.

Yeri gəlmişkən qeyd etmək istəyirəm ki, o zaman Van Yüzüncü il Universitetində dərs deyən Əli Aqşin oğlu Əlizadə ilə də Naxçıvan Dövlət Universiteti arasında səmərəli əməkdaşlıq əlaqələri yaranmışdır. Əli Əlizadə də Naxçıvan Dövlət Universitetinin müəllimləri və tələbələri qarşısında fortopiano üçün peşəkar ifaçılıq nümunələri göstərmişdir. Əli Əlizadənin İsa Həbibbəylinin sözlərinə bəstələdiyi «Naxçıvan - Van» mahnısı həmin qarşılıqlı ünsiyyətin yadigarıdır.

XXI əsrin başlanğıc illərində Xalq artisti Aqşin Əlizadə ilə Van Yüzüncü il Universitetindəki ilk tanışlığımız az sonra onun Naxçıvan Universitetində ustad dərsləri keçdiyi günlərdəki yaxın münasibətlərimiz nəticəsində dostluğa çevrilmişdir. Aqşin müəllimlə dost kimi də ictimai-siyasi hadisələrdən tutmuş sənət dünyasında ən müxtəlif mövzularda qarşılıqlı şəkildə fikir mübadiləsi aparırdıq. Musiqi sənəti haqqında geniş bilikləri olan Aqşin Əlizadə bütün hallarda azərbaycançı mövqeyə malik böyük sənətkar idi. Onun çoxcəhətli fəaliyyəti Azərbaycan idealarına həsr olunmuşdur.

Aqşin Əlizadə böyük ənənələri olan Azərbaycan bəstəkarlıq sənətində öz məktəbinin yaratmış qüdrətli musiqi xadimidir. O, şəxsiyyət kimi də, sənətkar olaraq da unudulmazdır.

26 sentyabr 2021